

1. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: навч. посіб.[для студ. вищ. навч. закл.] / Ольга Володимирівна Безпалько/ – К.: Центр учбової літератури, 2009.– 208с.
2. Безпалько О.В. Дитячі громадські організації в системі соціального виховання. /Ольга Володимирівна Безпалько/ зб. наук. пр. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д.Г., 2009.– Вип. 13.– Книга 2. – 564с.
3. Доценко Т.М. Організаційно-правова база діяльності органів самоврядування дітей та учнівської молоді: методичний посіб. /Тетяна Миколаївна Доценко/ – Біла Церква, 2009.–256с.
4. Соціалізація особистості: збірник наукових праць /За заг. ред. проф. А.Й.Капської. Том XXXII. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. –233с.
5. Куча С. Школа для майбутніх лідерів/Світлана Куча// Шкільний світ, 2006.– №8. – С.20-22.
6. Петрочко Ж.В. Стан правової культури членів дитячих громадських об'єднань /Жанна Василівна Петрочко/ зб. наук. пр. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д.Г., 2009.– Вип. 13.– Книга 2. – 564с.
7. Слесик К.М. Виховання лідерів /Катерина Митрофанівна Слесик/ – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 128с. – (Серія «Управління школою». Вип. 5 (77).

*О.В.Штельмах
аспірант,
Криворізький ДПУ*

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ МОНІТОРИНГУ

У статті розкривається зміст, функції поняття «моніторинг» та його види. Проаналізовано різноманітні підходи до визначення сутності цього поняття.

Ключові слова: функції, моніторинг, види моніторингу.

В статті раскрыто содержание, функции понятия «мониторинг» и его виды. Проанализированы различные подходы к определению сущности этого понятия.

Ключевые слова: функции, мониторинг, виды мониторинга.

In the article the maintenance, functions of a concept "monitoring" and his kinds is exposed. Various approaches to the definition of essence of this concept are analysed.

Key words: functions, monitoring, the kinds of monitoring. Monitoring.

Сучасна концепція загальноосвітньої школи України вимагає, щоб школа не обмежувала свої функції лише забезпеченням засвоєння суб'єктом певної суми знань, умінь, навичок, а вирішувала головне завдання – створення для кожного учня сприятливих умов усебічного розвитку його здібностей, таланту, цілеспрямованого виявлення своєї індивідуальності, творчої самореалізації, що

передбачає подолання суперечностей між фронтальною формою організації навчальної діяльності й індивідуальним процесом засвоєння змісту освіти.

Новим завданням, що поставлене перед середньою школою, - є пошук оптимальних індикаторів ефективності навчально-виховного процесу й діяльності загальноосвітнього навчального закладу. За сучасних умов визріла об'єктивна необхідність створення адекватної завданням освітньої галузі системи аналізу й прогнозування, що дозволить відстежувати всі значущі освітні процеси в динаміці та взаємозв'язку, тобто здійснення моніторингу.

Останніми роками висувуються аргументи на користь діагностичного, достовірного, об'єктивного підходу до проблеми якості освіти, що потребує постійного використання методики отримання проміжного, кінцевого та окремих результатів на різних етапах освіти і різних формах навчання. Необхідність незалежного оцінювання якості підготовки випускників організації моніторингового супроводу всіх ланок управління системою освіти покладено в основу багатьох сучасних педагогічних концепцій, з проблемою впровадження моніторингу в галузі освіти можна познайомитися в працях О.Абдуліної, В.Антипової, М.Бершадського, О.Белкіна, Г.Богомодової, Б.Бодрякової, Т.Борової, Н.Буркіної, Н.Вербицької, В.Г.Горба, В.Гузєвої, Г.Єльнікової, В.Кальней, О.Касьянкової, Л.Куликової, О.Локшиної, Т.Лукіної, О.Майорова, Д.Матроса, Н.Мельникової, О.Орлова, Д.Полєва, В.Репкіна, Г.Репкіної, Ю.Романько, О.Романько, З.Рябової, О.Сєврук, С.Сіліної, В.Сущанка, І.Шимків, С.Шишова, Д.Уїлмса та інших.

Так, дослідження Т.Волобуєвої, Л.Генденштейна, О.Касьянкової, Т.Лукіної, А.Майорова, П.Семиволос, А.Сєврук, З.Рябової, Е.Юїної присвячені моніторингу якості освіти в загальноосвітній школі; надбання М.Загірняка - аналізу моніторингу в освіті як науково-практичного феномена, а також деяким питанням моніторингу як форми пізнавальної діяльності; праці А.Дахіна - моніторингу успішності та ефективності навчальної роботи. Моніторинг діяльності суб'єктів та об'єктів освітнього процесу досліджують Г.Єльнікова і П.Матвієнко. С.Подмазін розглядає загальні питання педагогічного моніторингу. О.Биков у своїх наукових працях порушує питання про концептуальні основи моніторингу виховання. О.Коберник досліджує педагогічний моніторинг як складову управління виховним процесом.

Проте вивчення наукової літератури дозволяє стверджувати, що на сьогодні недостатньо висвітлено зміст поняття «моніторинг».

Ось чому ми поставили перед собою завдання проаналізувати різноманітні підходи до визначення сутності поняття «моніторинг» та охарактеризувати його види.

По-перше, варто зазначити, що сьогодні у педагогіці ще не існує чітко встановленого підходу до визначення поняття «моніторинг».

Порівнюючи моніторинг і діагностику, можна спостерігати тенденцію діагностичної направленості моніторингу, яку в своїх працях розглядають О.Абдуліна, В.Андрєєв, О.Белкін, В.Безпалько, Н.Вербицька, В.Воловник, Л.Виготський, Т.Єсенкова, В.Ландсман, Т.Стефановська та інші. Проте,

підсумовуючи думки науковців стосовно визначення поняття «моніторинг», можна сказати, що під моніторингом у педагогіці ми розуміємо тривале спостереження за певними об'єктами або явищами педагогічної дійсності. Моніторинг забезпечує всіх учасників педагогічного процесу якісною інформацією, необхідною, з одного боку, для оцінки проведеної роботи, з іншої – для ухвалення управлінських рішень, коректування досліджуваного процесу [5].

Моніторинг (лат. *monitor* – той, хто нагадує, запобігає; англ. *Monitoring* – здійснення контролю, стеження) – комплекс динамічних спостережень, аналітичної оцінки і прогнозу стану цілісної системи. Це новий, сучасний засіб контролю з метою діагностики, яке дозволяє по-іншому поглянути на весь навчально-виховний процес [4].

Засобом, що слугує для оцінки якості знань і поліпшення ефективності навчального процесу є моніторинг. Під моніторингом розуміють постійне спостереження за яким-небудь процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або первинним припущенням. Моніторинг – відносно новий інструмент в системі освіти, хоча різні оцінки якості результатів навчання здійснювалися постійно. Моніторинг дозволяє системно оцінювати якість навчання не лише як результату, але і як процесу. Об'єктом моніторингу може виступати не лише окремо взятий учень, але і клас, паралель.

Відносно функцій моніторингу, то можна виділити наступні:

- функція зворотного зв'язку. Тільки постійно маючи інформацію, можна надійно йти вперед шляхом опанування знань, умінь і навичок. Лише тоді вчитель може бути упевнений в тому, що він навчає так, як задумано і як належить;
- педагогічна:

 - навчальна – виявлення в процесі перевірки рівня знань, умінь і навичок учнів до систематичних занять, виправлення помилок, неточностей в знаннях школяра, подача рекомендацій про те, як краще опанувати матеріал конкретної теми, спонування користуватися додатковою літературою, яке у свою чергу привчає звертатися до довідників та енциклопедій;
 - розвивальна - її сенс криється в тому, що вчитель через неї має можливість постійно довідуватися про рівень розумового розвитку учня, успіхи або відставання в цьому розвитку;
 - виховна - полягає в тому, що учень, знаючи про перевірку, починає терпляче опановувати знаннями; коли важко - напружує силу волі, наполегливо добиваючись хороших результатів. Так само сприяє формуванню у школярів мотивів навчання, у тому числі таких моральних почуттів, як борг, обов'язок, відповідальність, совість;
 - діагностична - конкретизує чинники, що забезпечують стабільний успіх опанування знаннями, причини відставання в засвоєнні навчального матеріалу, розумовому розвитку деяких з учнів, негативного відношення до навчання. Інакше кажучи, ми встановлюємо сильні і слабкі сторони учня, їх

причини і наявність шляху до їх успішного навчання й інтенсивного розвитку розумових здібностей;

- орієнтувальна - витікає з діагностичної і виявляє сильні і слабкі сторони засвоєння знань школярами;
- профілактична - відомо, що вивчений і навіть добре засвоєний матеріал з часом забувається, особливо якщо теоретичні знання не застосовувалися на практиці, і тому, з метою попередження забування, використовують метод епізодичного повторення;
- перевірконо-оцінювальна функція моніторингу також включає ряд підфункцій, але вони, швидше за все, відносяться до перевірки роботи вчителя і організації методичної роботи в школі [2].

Виходячи з різної інтерпретації поняття «моніторинг», його цілей, завдань, можна простежити кілька класифікацій моніторингу.

Так, багато науковців (Г.Єльнікова, О.Мітіна, Д.Уїлмс та ін.) класифікують моніторинг за цілями проведення:

- а) моніторинг узгодження управління;
- б) діагностичний моніторинг (використання різноманітних тестів, методик);
- в) моніторинг діяльності (вимірювання, порівняння на основі стандарту або норми).

Розрізняють види моніторингу й за об'єктом дослідження. За специфічним об'єктом вивчення і спрямованістю визначають: медичний, соціологічний, психологічний і освітній (педагогічний) моніторинг.

Стосовно моніторингу у сфері освіти, то можна виділити наступні види:

- педагогічний моніторинг – це діяльність, яка лежить в основі цілісного педагогічного процесу[8];

- дидактичний моніторинг – це система цілеспрямованої діяльності вчителів по збору, зберіганню, систематизації, узагальненню і використанню для проектування і корекції інформації про стан і тенденції навчального процесу, його дії на розумовий ріст учнів [2];

- виховний моніторинг – спостереження за різними сторонами виховного процесу, де враховується система зв'язку відносин, характер взаємодії учасників освітнього процесу;

- управлінський моніторинг – спостереження за характером взаємодії різних управлінських рівнів у системах: вчитель – педагогічний колектив; вчитель – учнівський колектив; вчитель – колектив батьків; вчитель – поза шкільне середовище тощо[6];

- соціально-психологічний моніторинг – спостереження за системою колективно-групових, особистісних відносин, за характером психологічної атмосфери колективу, груп, класу, паралелей [8].

Таким чином, моніторинг є невід'ємною частиною навчального процесу, завдяки якому реалізується зворотний зв'язок у навчанні, зв'язок, що дозволяє оперативно регулювати і коригувати хід навчання, ставити конкретизовані завдання на новий урок.

Нарешті, моніторинг виконує всі основні функції, які характерні для початкового процесу: освітню, виховну і розвивальну. Окрім того, у педагогіці сформувалися певні вимоги до вживання моніторингу, які включають: повноту, об'єктивність контролю, його систематичність і об'єктивність.

Підводячи підсумки вище сказаного, можна стверджувати, що моніторинг являє собою цілісний управлінський інструмент для послідовного здійснення збору сутнісної та різноманітної інформації щодо якості навчання, обробки, систематизації, глибокого аналізу, оцінки, інтерпретації, прогнозування подальшого розвитку та вироблення заходів щодо коригування початкового процесу та створених для нього умов.

Список використаних джерел

- Буркіна Н.С. Моніторинг у системі загальноосвітньої підготовки / Н.С.Буркіна, Т.О.Луківа // "Освіта України". – 22 лютого 2001р. – №8. – С.5.
- Кондрашова Л.В. Процесс обучения в высшей школе: учебное пособие / Л.В.Кондрашова. – Кривой Рог: КГПУ, 2007. – 318с.
- Попова Г.П., Размерова Г.А., Ремчукова И.Б. Мониторинг качества учебного процесса. – Волгоград, 2007. – 121с.
- Мокшеев В.А. Организация системы мониторинга в образовании / В.А.Мокшеев // Школьные технологии. – 2005. – №1. – С.85-94.
- Орлов А.А. Мониторинг инновационных процессов в образовании / А.А.Орлов // Педагогика. – 1996. – №3. – С. 13-15.
- Слепкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З.І.Слепкань: навч. посіб. – К.: Вища школа, 2005. – 239 с.
- Фоменко С. Мониторинг как способ управления качеством образования в школе // Народное образование. – 2007. – № 4. – С.12-17.
- Щербина С.М., Щербина І.Ю. Діагностика навчально-пізнавальної діяльності студентів методом тестування / С.М.Щербина, І.Ю.Щербина. – Педагогика высшей и средней школы: сборник науч. работ № 24 / редкол.: Буряк В.К.(гл.ред.) и др. – Кривой Рог: КГПУ, 2009. – С.92-98.

*Г.М.Салащенко,
кандидат, пед.наук,
Криворізький ДПУ*

НАВЧАЛЬНИЙ ДІАЛОГ ЯК ЗАСІБ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Стаття присвячена проблемі використання навчального діалогу як способу вдосконалення іншомовної комунікативної компетенції учнів. Автор дає означення таким поняттям як "компетенція", "навчальний діалог", "діалогічне навчання", і пропонує приклад тренінгу з формування в учнів діалогічних умінь.

Ключові слова: компетенція, навчальний діалог, діалогічне навчання.